

Kto zlikwidował filar kapitałowy? Doświadczenia międzynarodowe

- **Na przestrzeni ostatnich 30 lat budowę obowiązkowego kapitałowego filaru systemu emerytalnego rozpoczęło wiele państw, w szczególności z Ameryki łaćńskiej i Europy Środkowo-Wschodniej.**
- **Spośród nich tylko Argentyna, Boliwia i Węgry zdecydowały się na likwidację II filara. Było to najczęściej skutkiem głębokiego kryzysu gospodarczego i/lub populistycznych, krótkowzrocznych rządów, szukających łatwych pieniędzy.**
- **Na Słowacji poprzedni populistyczny rząd premiera Roberta Fico dążył do ograniczenia II filaru. Nowo wybrany reformatorski rząd premier Ivety Radicovej zapowiada powrót do pierwotnych zasad reformy.**

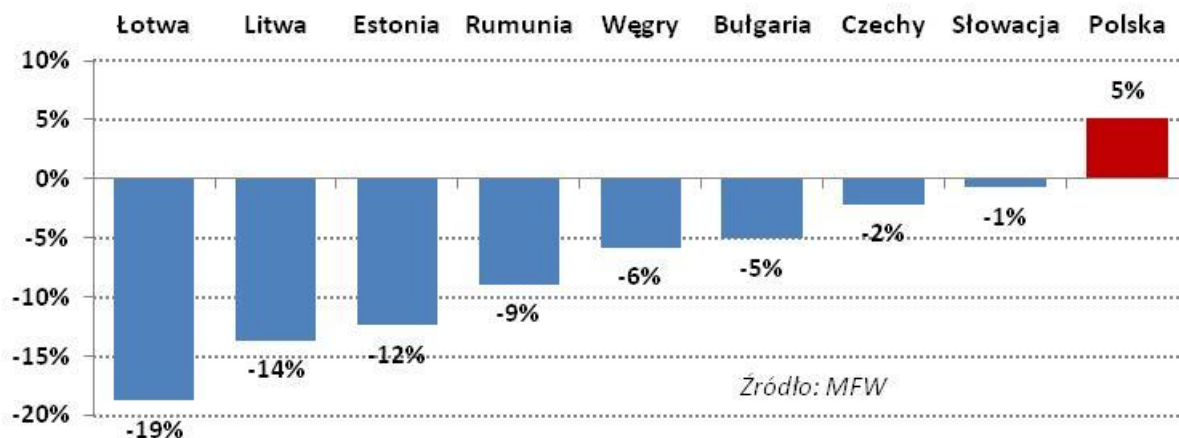
W Ameryce łaćńskiej kapitałową część systemu emerytalnego stworzono w Chile (rozpoczęcie reformy: 1981), Peru (1992), Kolumbii (1994), Argentynie (1994), Urugwaju (1996), Meksyku (1997), Salwadorze (1998), Kostaryce (2000) i Dominikanie (2003). Jak dotąd z reformy wycofały się, po nacjonalizacji aktywów funduszy emerytalnych, Argentyna pod rządami prezydent Kirchner w 2008 roku i Boliwia prezydenta Evo Morealesa dwa lata później. Władze obu tych państw są postrzegane jako silnie populistyczne.

W Europie Środkowo-Wschodniej kapitałową część systemu emerytalnego stworzono w Bułgarii (2002), Estonii (2002), na Litwie (2004), Łotwie (2001), w Polsce (1999), Rumunii (2008) i na Węgrzech (1998).

Zmiany w II filarze w reakcji na kryzys		
Kraj (data wprowadzenia systemu kapitałowego)	składka do II filaru (pierwotne założenia reformy)	Zmiany w II filarze w reakcji na kryzys
Litwa (2004)	2,5% w 2004, 3,5% w 2005, 4,5% w 2006, 5,5% od 2007	w latach 2009-2010 składka II f. obniżona z 5,5% do 2%; miała jednak wzrosnąć do 5,5% w 2011 i do 6% w latach 2012-2014. W czerwcu 2010 r. zdecydowano o utrzymaniu składki na poziomie 2% w kolejnych latach ma wzrosnąć gdy poprawi się sytuacja gospodarcza - nie określono terminu).
Łotwa (2001)	2% w latach 2001-2006, 4% w 2007, 8% w 2008, według planu miała rosnać do 9% w 2009 i 10% w 2010.	w maju 2009 r.: składka do II f. obniżona z 8% do 2%, miała rosnać do 4% w 2010 i do 6% od 2011, jednak do 2012 r. pozostanie na poziomie 2%.
Estonia (2002)	4% i 16% dla samozatrudnionych oraz 6% (2% pracownicy + 4% pracodawcy) i 16% dla pracowników najemnych	od czerwca 2009 do grudnia 2010 r. całkowite zawieszenie składek do II f po stronie państwa (4%); pracownicy mieli wybór, czy również zawiesić swoje 2%; w 2011 r. składka wzrosła do 2% (+1% pracownicy), w latach 2012-2013 ma wzrosnąć do 4% (+2% pracownicy), a w latach 2014-2017 do 6% (+2% pracownicy), dla tych którzy nie zawiesili wpłat w latach 2009-2010; od 2018 r. ponownie 4% (+2% pracownicy).
Węgry (1998)	6% w latach 1998-2002; 8% od 2003	Członkowie II f. muszą przekazać swoje środki do I f. lub w przeciwnym razie straca prawo do publicznej emerytury gwarantowanej przez państwo - de facto nacjonalizacja
Słowacja (2005)	9%	możliwość przejścia z II filaru do systemu repartycyjnego (01-06.2008 i 11.2008-06.2009) - skorzystało ok. 5-10% członków II filaru; od 2008 nowowchodzący na rynek pracy automatycznie są zapisywane do I filaru, natomiast przystąpienie do II filaru wymaga dodatkowej deklaracji. Obecny rząd jednak zamierza wycofać się z tego rozwiązania
Bułgaria (2002)	2% w 2002-2003, 3% w 2004-2005, 4% w 2006-2007, 5% od 2008	listopad 2010: przejęcie aktywów członków II filaru, którzy przejdą na emeryturę do 2014 r. (ok. 20% środków)
Polska (1999)	7,3%	Projekt: od kwietnia 2011 r. redukcja składki do II filaru 2,3%, stopniowy wzrost składki do 3,5% w 2017 r.
Rumunia (2008)	2% w 2008; wzrost o 0,5% rocznie do 6% w 2016	wzrost składki do 2,5% opóźniono o rok, do 2010 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie MISSOC oraz informacji prasowych

Skumulowana zmiana PKB 2008-2010

- W najbardziej dotkniętych przez kryzys **krajach nadbałtyckich** i **Rumunii** częściowo zawieszono transfery do II filaru. Estonia już rozpoczęła przywracanie składek do poziomu poprzedniego poziomu. Jednocześnie planowane jest zrekompensowanie zawieszonych składek przyszłym emerytom.
- Najdalej poszedł, uważany przez wielu za populistyczny, rząd Wiktora Orbana na **Węgrzech**, który pod hasłem dobrowolności de facto znacjonalizował II filar, podobnie jak miało to miejsce w Argentynie. „Dobrowolny” wybór był propozycją nie do odrzucenia. Przed zmianami do I filaru wpływało 25,5% składki, natomiast do drugiego 8%. Rząd Orbana zmienił przepisy tak, że osoby chcące pozostać w II filarze traciły prawo do emerytury z pierwszego filaru (średnio stanowiącej 70% emerytury¹), choć nadal musiały wpłacać do niego 24% swojej składki, (przemianowanej na podatek). Minister finansów wprowadzając zmiany dobitnie oświadczył, że osoby chcące pozostać w drugim filarze przestają należeć do solidarnościowego systemu emerytalnego², choć nadal będą musiały na niego płacić. W efekcie tych zmian w II filarze pozostało tylko 3% Węgrów.
- Najmniej dotknięte przez kryzys państwa regionu, to poza Polską, Czechy i Słowacja. **Czechy** dotąd nie miały systemu kapitałowego, jednak w lutym tego roku rząd czeski przyjął założenia reformy tworzącej II filar. Na **Słowacji**, po próbach ograniczenia roli II filaru przez populistyczny rząd premiera Roberta Fico, obecna administracja chce go wzmocnić.
- **Polska była jedynym krajem regionu, który w trakcie światowego kryzysu finansowego nie przestał się rozwijać. Pomimo to obecny rząd proponuje drastyczną i trwałą redukcję składki do OFE.**

¹ Źródło: <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/best/2011-02-02/wegry-drugi-filar-systemu-emerytalnego-przetrwal-w-postaci-szczatkowej>

² Źródło : Economist